

Uruguayn jalkapalloilun kultamitalit - suomalaisen ansiota!

Ne, jotka aikaisemmissa olympialaisissa kisoissa näkivät Uruguayn jalkapallojoukkueen pelaavan ja kahteen otteeseen voittavan jalkapalloilun kultamitalin, pitivät joukkueen pelivalmiutta ilmiömäisenä. Jokainen mies oli kuin itse yarmuus, näppärä, nopea, leikkivä, kissamainen. Mutta vain harvat tietävät, että joukkueen valmentajana oli ja on yhä edelleenkin — suomalainen. Missäpä meitä ei olisi! Kuka on tuo suomalainen? Keskipolven helsinkiläiset muistanevat vielä nuorukaisen, kun mainitsen hänen nimensä. *Tyko Tammi*.

Äskeisellä Etelä-Amerikan matkallani minulla oli tilaisuus tavata Tyko Tammi. Ja on ehkä syytä pakista hieman hänen elämästään ja sen monisäikeisistä vaiheista.

Muuana huhtikuun päivänä 1917 nousi Helsingistä Pietariin lähtevään junaan eräs nuorukainen, jonka tarkoituksena oli saavuttaa onnea ja menestystä maailmassa.

Pietari oli edellisinä vuosikymmeninä ollut suuri musiikkikeskus, jossa meikäläisetkin muusikot ahkerasti harrastivat opintojaan, harjoittivat elinkeinooaan tai antoivat konsertteja, ja niinpä opin lisien halut saanut hieman politiikkaan sekaantunut pelimannimmeikin päätti lähteä sinne taitojaan kartuttamaan ja kykyjään koettelemaan. Taskut olivat tyhjat, eikä leivän kannikkaakaan kotoa matkaevääksi yltänyt. Mutta kaunisääninen viulu oli kotelossa kainalossa ja sen matkamies arveli hyvin riittävän.

Niinä rauhattomina aikoina maailmassa tapahtui kuitenkin yhtä ja toista, ja niinpä Pietarikin muutamassa vuodessa oli muuttunut yrmeäkasvoisemmaksi. Tyko Tammi sai jo matkallaan tietää siitä, ja kun paluuseen ei enää ollut mahdollisuutta, oli suunnitelmaa hiukan muutettava. Hän matkusti eteenpäin tavarajunalla. Se taivalsi kolmessa viikossa Vladivostokiin. Ja kun juna päättepisteessään pysähtyi, soittoniekka havaitsi tullessa suureen kaupunkiin, jossa oli lukuisasti vilkasliikenteisiä katuja ja avarasalisia ravintoloita. Siinä olisi työmaata ja niinpä suomalainen aloittikin siellä soittonsa.

Tyko Tammi viiyyi Vladivostokissa suunnilleen kaksi vuotta, mutta tämä oikein käytetty aika riitti kypsytymään lahjakkaan, itse itseänsä eteenpäin auttavan muusikon soitannolliset taidot sille tasolle, että hän sai yhä parempia työpaikkoja. Vaikka mieli teki yhä viiyyä ja nähdä maailmaa Vladivostokin horisontista, hän koti-

ikävän ajamana palasi eräällä tanskalaisella laivalla Ruotsiin ja aikoi sen kautta pistäytyä kotimaassa, jossa olot tällä välin olivat vakiintuneet. Mutta silloin nuorukaisen päähän pisti äkisti halu pistäytyä Lännen Kultalaan. Maailmalle omin lupinsa lähtenyt ei tietenkään saanut passia, ja kun rahojakaan matkalipun hankintaan ei tainnut liiemmin olla, oli turvaututtava vapaaseen kyydinottoon — jäniksenä.

Niinpä Tyko Tammi suoritti valtamerimatkinsa laivan lastiruumassa, mutta huonolla onnella: joutui kiinni, poliisien kynsiin ja passitettiin valtion »kärökydyillä» Suomeen. Sitten hän soitteli viuluaan eri puolilla isäinsä maata ravintoloissa ja hotelleissa, mm. kapellimestarina Oulun Seurahuoneella, mutta v. 1923 heinäkuussa Amerikan kuume oli siinä määrin saanut valan, että jälleen oli lähdettävä matkalle maailmalle, tällä kertaa merimiehenä.

Miten lienee käynytään, mutta tapahtuipa vain niin, että Tyko Tammi USA:n kamaran sijasta päätyikin Uruguayn Montevideoon. Miestä vuosi sitten jututelllessani tämä vaikenä visusti kaikesta siitä mitä Uruguayssa alkajaisiksi oli saanut nähdä ja kokea, mutta kovaa hän sen myönsi olleen: aluksi erään suomalaisen siirtolaisen työkumppanina sisämaassa, sitten hevospaimeena ja soittajana ravintoloissa ja hotelleissa, ja väliin yhtä ja toista semmoista, mihin uuden yrittäjän eläkkeeseen oli pakko pistää hyppysensä.

Mutta aikansa kutakin — omni heittäytyikin yht'äkkiä varsin supeaksi. Aikanaan, vuosien kuluttua, kotiin Helsinkiin saapui äitimuorille kirje, jossa poika lyhyesti ilmoitti Uruguayn valtion kouluutaneen hänet voimistelun opettajaksi, seikka, jollaista tuon kaukaisen Etelän maan voimailuhistoria aiemmin ei tuntenut, ja tätä menestystä seurasi pian eräitten maineikkaitten uruguaylaisten jalkapalloseurojen treenarin vastuunalaiset mutta rahakkaat toimet. Hän joutui valmentamaan mm. kaksi kertaa olympialaisen joukkueen, joka voitti kultamitalin jalkapalloilussa. Oliko mies pelannut onnellaan tai ansiollaan, totta vain oli, että suomalainen mies oli joutunut erikoisen huomionosoituksen kohteeksi.

Uruguayn valtion yliopiston professorin diploomin saanut Tyko Tammi osoittautui terhakaksi ja täydellisesti nimeään vastaavaksi henkilöksi, sillä vuodet ja vastuu eivät olleet häneen merkkejään sijoitelleet. Hän asustelee kauniissa maurilaista tyyliä edustavassa tasa-

kattoisessa talossa Montevideossa Maipu-kadun varrella uruguaylaisyntyisen vaimonsa ja kahden lapsensa kanssa, ja hänen kotinsa ympärillä vihannoi viinirypäle, sitruuna ja persikka ikuista vihreyttään ja runsasta hedelmäänsä kantavana, ja laakeilla kivillä katetulla pihamaalla haukkuu pohjois-eurooppalaista rotua edustava uljasryhtinen koira — Topi!

Senora Tammi on yliopiston opettaja hänkin, monilla ansiomitaleilla palkittu tummahipiäinen etelän kaunotar, joka perheenemännän velvollisuuksien ohella harrastaa ehtolaisten kotiopetusta, uruguaylaista koruompelua, maan historiaa ja maailman sivistyskieliä ja — musiikkia, joka yhä edelleen on perheen päänsä suuri rakkaus. Nykyisin Tyko Tammi esiintyy joka toinen iltä eräässä Montevideon suurimmassa hotellissa Sibeliusta ja Merikantaa esittäen. Sibelius tunnetaan maassa hyvin ja varsinkin hänen »Valse Tristensä» on suosittu; mestarisäveltäjämmen sinfonioitten ohella se esitetään melko usein myös maan radiossa.

Vaikka tämä menestyksellinen suomalainen urheilija ja taidemies onkin elänyt lähes neljännesvuosisadan poissa Suomesta ja sen kielestä, hän puhuu suomea edelleenkin puhtaasti. Hänen vieraanvaraisessa kodissaan pistäytyy säännöllisesti aina joku merenkulkija, merikapteeni tai perämiestuttava, joka pitkällä maailman matkoillaan Montevideonkin sataman ajallaan tavoittaa. Siitä kotoisen kielen vireys. Hänen laaja kirjastonsa käsittää arvokkaitten uruguaylaisten opusten ohella miltei kaikki mahdolliset meikäläiset kootut teokset ja tunnetuimpien kirjailijoidemme koko tuotannon. Kotimaassa olevien omaisten lähettämät visa- ja muut koriste-esineet on sijoitettu kauniin kodin arvokkaimmille paikoille, monilukuiset taulut esittävät miltei yksinomaan suomalaista maisemaa ja kansaa, osa kalustosta on valmistettu suomalaisesta maahan lautoina ja lankkuina lahjoina tuotetuista puutavaroista ja suomalaiseseen sävyyn, ja niinpä matkamies kodissa vieraillessaan viehättyi todelliseen meikäläiseen tunnelmaan, jollainen muualla etelässä maailman mittaisella retkellä oltaessa yrityksistä huolimatta jäi kuin jäikin tavoittamatta.

Uusia liikuntaneuvoja

Suomen Liikuntaneuvot r.y:n johtokunta on pitämässään kokouksessa hyväksynyt seuraavat uudet jäsenet: Hillevi Eskelinen, Pirkko Hamula, Hilikka Karstu, Sirkka-Liisa Lautala, Elna Lehtikumpas, Silja Mannila, Irmeli Palmu, Eeva-Majja Partanen, Leena Pihlantie, Ulla Pihlantie, Tuulikki Rantala, Eila Soitabo, Eeva Tiikkainen ja Sirkka Viitanen. Kaikki viimeiseltä naisten pitkältä karsilta. Samoin on hyväksytty jäseniksi seuraavat Kansakoulun Liikuntakasvatustalon naisten liikuntakurssin käyneet: Aili Hynnä, Kaarina Kesseli, Mirjam Komonen, Nina Kutja, Kerttu Linkoila, Kerttu Määttänen, Aili Paukku, Margareeta Petäjäniemi, Rauha Pirkkanen, Terttu Pohjola, Hilikka Saarimäki, Aili Salo, Mirja Salomaa, Taimi Siiki, Helli Tervo ja Kerttu Welling.

OSAKEYHTIÖ

TOPPILA

OULU

MANNERHEIMINTIE 10 A